

- သွိုင်ဂုံ ဆေဝဒင်လင်ထေရ်ဂုံတို့ အလိုဇကုမွဲကို ပြာပ်အာဠာန်ပြာသာဒ်ရတ်မပြု ပွဲဗွဲကုဒ်ဩ ပွန် ဝံတန်ဒွံင်၊ ---။ (သုဓမ္မဒေသနာ/ ပ-၃၃၇/ ဂရိုက်သံ)

((((((((((()))))))))))

ဓမိန်။ ဓမိန်ပြမာန်။ ဓမိန်ဓမာန်။ ပြမိန်ပြမာန်။

ဝေါဟာရဝံ ချူတ် ‘စမိန်ပြမာန်’/‘စွိန်ပြမာန်’ ဂုံ ဝံညာတ်ကေတ်ဗွဲမဂ္ဂိုင်တု၊ ‘ပြမိန်ပြမာန်’ လေဝ် ကို ‘စမိန်ဓမာန်’/‘စွိန်ဓမာန်’ လေဝ်ကို ဝံညာတ်ကေတ်ဗွဲမအောန်ရ။ ‘စမိန်ပြမာန်’/‘စွိန်ပြမာန်’၊ ‘ပြမိန်ပြမာန်’၊ ‘စမိန်ဓမာန်’/‘စွိန်ဓမာန်’ အိုတ်သိုပိသံဝံ အဓိပ္ပါယ်တုပ်တုပ်ရ၊ ဆနဲချူဟောင် မတူဟ်တ အိုတ်ရ။ ဝေါဟာရဝံ ချူတ် ‘စမိန်ပြမာန်’/‘စွိန်ပြမာန်’၊ ‘ပြမိန်ပြမာန်’၊ ‘စမိန်ဓမာန်’/‘စွိန်ဓမာန်’ ဝံ ဂုံ ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာလေဝ် စကာမာန်၊ ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်နာမ်လေဝ် စကာမာန်ဟောင်ရ။

ပွဲအဘိဓာန်အွာဟာလီဒေဂုံ ကိုလဝ်သံဏအ်ရ။ **စွိန်ဓမာန်, စွိန်ပြမာန်** n. power, authority, control:--/ **ဓမိန်** v. to rule: --/ **ဓမိန်ပြမာန်** v. to rule over; n. rule, government: -- / **ပြမာန်** v. to rule, to have authority: --/ ‘ပြမိန်ပြမာန်’ ဂုံတုန် ပွဲအဘိဓာန်အွာဟာလီ ဒေဂုံ ဟံမဲဒေဂ်ဒိုင်ရ။ ပွဲအဘိဓာန်မန်ဗွာအွာထောန်သိုင်ဂုံ ညးကိုလဝ်သံဏအ်ရ။ **ဓမိန်, စွိန်** (ကြိ) အုပ်ချုပ်သည်။/ **ဓမိန်ပြမာန်** (န) အုပ်စိုးခြင်း။ အာဏာ။ (ကြိ) အုပ်စိုးသည်။/ **စွိန်ပြမာန်** (န) အုပ်ချုပ်မှုအာဏာ။/ **ပြမာန်** (သသက်) (ကြိ) အုပ်ချုပ်သည်။/ **ပြမိန်ပြမာန်, စွိန်ပြမာန်** (ကြိ) အုပ်စိုးသည်။

ဗွဲစွတ်တုန် ဝေါဟာရဂမ္ဘိုင် ‘စမိန်ပြမာန်’/ ‘စမိန်ဓမာန်’/ ‘ပြမိန်ပြမာန်’ ဝံကို ဝေါဟာရ ‘စမိန်’ ကို ‘ပြမာန်’ ဝံကို ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာကို ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်နာမ်လေဝ်ကို စကာမာန်တု အဓိပ္ပါယ်တုပ်သွဟ်အိုတ် ရ။

ဓမိန်ပြမာန်, စွိန်ပြမာန် — (ကြိယာ) **အုပ်ချုပ်သည်။ အုပ်စိုးသည်။ ပိုင်စိုးသည်။ အစိုးရသည်။**
to rule, to reign, to control, to govern, to be in power, to be lord and chief

- သွိုင်မိတ်ထံ ဝံစွိန်ပြမာန်ပိုင်ပြီညးဝိဒေဟာရဂမ္ဘိုင်။ (၅၅၀။ ၉-၁၆၀။ ပ-၄၆၁။ အစွေံ။) ဗတ်ဗွာ/ ဝိဒေဟတိုင်းသူများကို အစိုးရသော မိတ္ထိလာပြည့်ရှင်မင်း။ (သုတေသီ)

- “ယုံသွိုင်မခမိန်ပြမာန်လဝ်မှာဇန်ဂမ္တိုင်၊ တွံကြုက်မရာတ်ဂ် ဆုသွီမဂ္တိုင် မဒ်တို့ဗဝိုင်ခေ ရောင်။ ရိုဟ်ကြုက်ကိုရိုဟ်သွီဂ္တိုင်လေဝ် ခေန်အာကို။ ကွာင်သွီကိုကွာင်ကြုက်လေဝ် ခေန် ရ်ကျောံအာရင်သွံကို။ တွံကြုက်မရာတ် ဟိုတ်ခေမသိပ်ဂ်ပိ န်ရ်အာကိုဆုဂ္တိုင်တု သတ်ခေမ ကတင်ဗက်အာဆုသွီဂ်ရောင်အံ။” (၅၅၀။ ၆-၁၈၆။ ၁-၅၂၉။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ “(ပြည် သူများကို အုပ်စိုးသော အရှင်မင်းမြတ်)၊ အရှင်မင်းမြတ်၏ မင်္ဂလာသရက်တော်သည် တမာ ပင်တည်းဟူသော အခြံအရံရှိ၏။ သရက်ပင်၏အမြစ်သည် တမာပင်၏အမြစ်နှင့် နီးနှော၏။ တမာပင်၏အခက်တို့သည် သရက်ပင်၏အခက်တို့ကို မှီဝဲကုန်၏။ မချိုကုန်သော တမာ ပင်တို့နှင့် ပေါင်းဘော်ခြင်းတည်းဟူသော ထိုအကြောင်းကြောင့် သရက်ပင်သည် ခါးသော အသီးရှိ၏။” (၅၅၀။ ၃-၁၄၆။ ညောင်ကန်။)
- “ယုံသွိုင် မခွီန်ပြမာန်ဇန်တံ၊ ---။” (၅၅၀။ ၆-၃၀၃။ ၃-၁၃၇။ အစွောံ။) ဗတ်ဗွာ/ “ပြည်သူများကို အစိုးရသော အရှင်မင်းမြတ်၊ ---။” (သုတေသီ)
- ပဲ့ကာလဂ် ဗောဓိသတ်ပို န်သွိုင်လုန် ဝံခွီန်ပြမာန်လဝ်သွဝ်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၇၄။ ၃-၃၅၄။ အစွောံ။) ဗတ်ဗွာ/ “ထိုအခါ ဘုရားလောင်းသည် သိကြားမင်းဖြစ်၍ နတ်ပြည်ကို အစိုး ရ၏။” (သုတေသီ)
- ဗောဓိသတ်ပို န်သွိုင်လုန် ဝံခွီန်ပြမာန်သွဝ်စါ။ ပဲ့ကာလဂ် ဝိဇ္ဇာဓိမ္မဂ် ခေမန်ပုန်တု ပဲ့ကာလ ဖွံဂ် ခေလုပ်ကျင်ပွဲဂ်သွီကံဂ္တုဏ်ဇော် သွိုင်ဗာရာဏသီတု ခေပအာတ်ခေမထုန်ကို ဝ္တုဏ် ဇော်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၉၁။ ၃-၄၃၀။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ ဘုရားလောင်းသည် (နတ်ပြည်နှစ် ထပ်ကို အစိုးရသော) သိကြားမင်း၏။ ထိုအခါ ဝိဇ္ဇာဓိရ်တစ်ယောက်သည် မန္တရားကိုမန်း၍ သန်းခေါင်ယံ၌ လာလတ်၍ ဗာရာဏသီမင်း၏ မိဖုရားနှင့်တကွ မွေ့လျော်၏။ (၅၅၀။ တ-၂၁၅။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ ---- the Bodhisatta was Sakka. At that time a wizard, using his magic, came at midnight and corrupted the chief queen of Benares. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VI: p-189)
- “ယုံသွိုင် မခွီန်ပြမာန်သတ္တံဂမ္တိုင်၊ ပုဂ်မုယသပတ်ညင်မရာတ်ဂ် နိသဲကိုဝတ္ထုဇကုသျှိုက်ဂ်တု ဂစိုတ်ထောံကျောံဇကုတု ဝတ္ထုသျှိုက်ဇကုဂ် ကလိဂ်ခေပုန်ဟုံမ္မရ။ ဇကုဂ် မပြုကိုဇကုရ။ ဝတ္ထု သွာင်မပြုဇကုဂ် ဟုံမ္မရ။ တြုမချိုက်ပေင်တကိုယသပတ် ညင်မရာတ်ဂ် သမ္ဘာသျှိုက်ဇကုမ္မ ရ် ဗွဲမသွာကလိဂ်ခေရ။ ---။” (၅၅၀။ ၆-၃၈၆။ ၃-၄၁၀။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ “လူ တို့ကိုအစိုးရသောမင်းကြီး၊ သင်ကဲ့သို့သဘောရှိသောသူသည် စင်စစ်ငါသည် ဤဘဏ္ဍာကို ချစ်အပ်၏။ ဤသို့မိမိကိုယ်ကိုစွန့်၍ ချစ်အပ်ကုန်သော ဘဏ္ဍာတို့ကို မမှီဝဲရာ။ ကိုယ် သည်သာလျှင် မြတ်၏။ အလွန်မြတ်၏။ ဥစ္စာစည်းစိမ်နှင့် ပြည့်စုံသောယောက်ျားသည် နောက်၌ မယားကို ရသလျှင်ကတည်း။ ” (၅၅၀။ တ-၁၈၅။ ညောင်ကန်။)

- မပတုသင်္ဃာဇကု ညင်သင်္ဃာထင်၊ မပတုရမျှင် ညင်ကြဝိတ်ထင် အဋ္ဌင်ရမျှင်ဖြို၊ မပတုသန္တာန် ဇကု ဇိပ်ကွိပ်လောန်၊ မပတုရုပ် ဟုံသျှင်လောန် ဟုံသင်လောန် ဟုံချိုင်လောန် ဟုံဗ္ဗာင် လောန် ဟုံကြောအ်လောန် ဟုံဖြဲလောန်၊ မဂုံစိန်ပြမာန်လင် ဗော်သွေးတို့ဝါရမဂြိုင်လောန်တံ ဂ် ဟိုတ်နူမဂုံပွဲလင်ခင်ကုသိုတ် ဝတ္ထုအိုသိုတ်တံ တုကုသိုတ် ကလိဂုံရ။ (၅၅၀။ ၆-၂၈၄။ ၃-၈၁။ အစွောံ။) ဗတ်ဗွာ/ ရွှေအဆင်းကဲ့သို့သော ကိုယ်အဆင်းရှိသော၊ ရွှေကရဝိတ်ငှက် သံကဲ့သို့ ဗြဟ္မာ၏အသံကဲ့သို့သော အသံရှိသော၊ သိမ်မွေ့စွာသောကိုယ်ရှိသော၊ မမြင့်လွန်း မနိမ့်လွန်း၊ မမည်းလွန်း မဖြူလွန်း၊ မဝလွန်း မပိန်လွန်းသော ရုပ်ရည်ပိုင်ရှင်ဖြစ်ရခြင်း၊ များစွာကုန်သော အခြံအရံတို့ကို အုပ်စိုးရခြင်းတို့သည် ပြုအပ်သောကုသိုလ်ကောင်းမှုဟူ သောအကြောင်းကြောင့် ထိုအရာဝတ္ထုအားလုံးတို့ကို ကုသိုလ်ရှင်က ရရှိ၏။ (သုတေသီ)
- ညးမပြိုင်ဝါတ်ကောံပြဘာတ် ညးမသွတ်ရထက် န်ကျင်တြဲမွဲရ။ ကျင်တြဲဂ် မတီကေတ်နဲအိုတ် သို ကျင်ဂ်မပြလောန်နုမ္မိတ် ဒေဝတ်ဏုန်ဖြိုဂမ္ဘိုင်ရ။ ကျင်တြဲဂ် မဂုံစိန်ပြမာန်တံ ပြကိုဟ်အ ဘိခင် မလွိုင်ဗပိန်ကောံဒညးအိုသို၊ ---။ (၅၅၀။ ၆-၂၂၉။ ၁-၆၄၉။ အစွောံ။) (ဂုံ စမိန်ပြမာန်တံ ပြကိုဟ်အဘိခင် = အလုံစုံသော အဘိဓမ္မာကျမ်းကို အစိုးရသည်။)
- “ယုံစာင်ကွက်မပြ၊ တုအဲမဟုံဂုံသိပ်ဂိုပ် တုတ်သမ္ဘာမွဲလှေ့ဏီ၊ အဲလေင်ဟုံဂုံသိပ်ဂိုပ် တုတ်တု သိုမွဲလှေ့ဏီ၊ ဆဂလာန်မွဲ သျှိုက်ကိုစိုတ်ကောံရင်သွံဂ် ဟိုပွန်ဂတားရောင်မဂုံမိင်၊ အဲလေင် ယောကလျာဏထိုက်အဝဲ၊ တုအဲလေင် ယောထမိက်ရုပ်ရ။ သွောံဒ်သမ္ဘာသို နုသွတ်သွတ်ဂ် ဩဝ်တုအဲဒ်ညီ။ တုအဲလေင် ဟုံဂုံနဲရကောံဖြဲမွဲလှေ့ဏီဂ် ကုအဲလေင် မဟုံဂုံနဲရကောံတြဲမွဲ လှေ့ဏီဂ် ညင်ပိုညးစါမဂုံသွတ်သွန်ဏီဂ် ဩဝ်တုအဲစိန်ပြမာန်လင်အဲ ဗွဲအလိုအသီညီ။ ---။” (သင်္ဂဟစုံဖြဲစွဲ ဂးကိုဗောဓိသတ်စာင်ရ။) (၅၅၀။ ၆-၃၈၃။ ၃-၃၉၆။ အစွောံ။) ဗတ်ဗွာ/ “အိုကြက်မမြတ်၊ ငါ့ရှင်လည်း မယား၏အထိအတွေ့ကို မမှီဝဲစဘူး။ ငါသည် လည်း လင်၏အထိအတွေ့ကို မမှီဝဲစဘူး။ အချင်းချင်းနှစ်သိမ့်စေသော စကားမျှကိုသာလျှင် ပြောဆိုသည်ကို ကြားဖူး၏။ ငါသည်လည်း ကောင်းသောပျိုရွယ်တုန်းဖြစ်၏။ ငါ့ရှင်သည် လည်း ရုပ်၏ကောင်းခြင်းနှင့် ပြည့်စုံတုန်းဖြစ်၏။ ယခုပျိုရွယ်စဉ်မှစ၍ အိမ်သူမယားအဖြစ် ကို ယူပါလော့။ ငါ့ရှင်လည်း မိန်းမနှင့်မရောနှောစဘူး၊ ငါသည်လည်း ယောကျ်ားနှင့်မရော နှောစဘူး။ ငါတို့နှစ်ဦး အညီအညွတ်ပေါင်းဖက်ကြရန် ငါ့ရှင်သည် အာဏာဖြင့် ငါ့အားပိုင် စိုးလေလော့။” (သုတေသီ)
- “ယုံပြောဟိတ်သုစိရတ၊ ကိုန်ချင်ဣန္ဒပတ္တနာဂ် မွဲထပ်ယောဇနာဂ်ကို ကုရုရးမွဲပိက္ခယောဇ နာဂ်ကို နူအဲကလိဂုံစိန်ပြမာန်တံ အဲအာစိုပ်ဒဒ်မပြရ။ သိုအလုံဂွေးတိဝံဂ် တုဟ်နရာန်သ ကိုတ်ကောံညး ဗွဲဝင်ဂ် အဲဒေးဂွပ်ရ” (သိုင်ဓနဉ္စယကောရဗျဂး။) (၅၅၀။ ၆-၅၁၅။ ၈-၂၀၄။ အစွောံ။) ပွဲမုဗွာ/ “ဆရာသုစိရတ၊ ငါတို့သည် ခုနစ်ယူဇနာရှိသော ဣန္ဒပတ္တန ဂိုရ်ပြည်၌ မင်းအဖြစ်ကို၎င်း၊ ယူဇနာသုံးရာရှိသော ကုရုတိုင်း၌ အစိုးရသောအဖြစ်ကို၎င်း

ရကုန်သည်ဖြစ်ကုန်၏။ မြတ်သောအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းငှာ ငါအလိုရှိ၏။ ဤမြေအပြင်ကို တရားနှင့်အညီ အောင်ခြင်းငှာ ငါအလိုရှိ၏။” (၅၅၀။ စတု-၆၈၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမှု အင်္ဂလိက်/ This **rule** and lordship I disdain, Sucirata, for I would fain: Be great, and o'er the wide world **reign**, by right alone – wrong I eschew – For whatsoe'er is good and true, Kings above all me should pursue. (The Jataka: Vol. V & VI: Book XVI: p-31/32)

- “ယုံသို့မဖူးသဖြင့်၊ ကျွဲဒစံစောလို့က် အဲမဂ္ဂန္တိန်ပြမာန်လင်ခွဲတံရောင်။ အဲဒ်သို့မခွဲတံ ရောင်” (ဗောဓိသတ်သို့ကျွဲဂး။) (၅၅၀။ ၆-၄၀၇။ ဒု-၄၉၈။ အစွေဝံ။) ပွဲမှုဗျာ/ “ရန်သူ တို့ကို ဆုံးမတတ်သောမင်းကြီး၊ ငါသည် မျောက်အပေါင်းကိုဆောင်သော အစိုးရသော ထို ရှစ်သောင်းသောမျောက်တို့၏ မင်းတည်း။ --” (၅၅၀။ တ-၃၂၁။ ညောင်ကန်။) ပွဲမှု အင်္ဂလိက်/ Hearing him, the Bodhisatta instructing the king spoke the other stanzas: -- “Victorious king, I guard the herd, I am their **lord and chief**, ----.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book VII: p-227)

စိမိန်ပြမာန်၊ ခွိန်ပြမာန် — (နာမ်) အုပ်ချုပ်ခြင်း။ အုပ်စိုးခြင်း။ ဖိုင်းစိုးခြင်း။ အစိုးရခြင်း။
 အချုပ်အခြာအာဏာ။
authority, control, power, rule, sovereignty

စကားတစ် ‘စိမိန်ပြမာန်’ ဗွဲဒဒ်နာမ် နနဲပင်စပ်ကိုဝေါဟာရအညွှန်း။ ဗွဲညာဏ်ဇကုမန္တံ ဗွဲပျပ်ဝေါ ဟာရတဲ စကားမာန်ဟောင်ရ။

၁။ နှိမိန်ပြမာန်ပြ (ဝါ) အာစိုပ်စိမိန်ပြမာန်ပြ။ (ကြိယာ)
 မိန်းမ၏အလိုအတိုင်းဖြစ်သည့် (ဝါ) မိန်းမအလိုသို့လိုက်သည့်။
**to fall into the power of woman, to fall a prey to woman,
 to bow to woman’s sway, to be under woman’s control or power**

၂။ အာစိုပ်စိမိန်ပြမာန်လောဘာ (ဝါ) တံပွဲစိမိန်ပြမာန်လောဘာ။
 လောဘာ၏အလိုသို့လိုက်သည့်။ လောဘာနိုင်ငံသို့လိုက်သည့်။
to fall a prey to greed, to go a slave to greed

‘အာစိုပ်စိမိန်ပြမာန်ဒေါသ’ မှူးရှင်လေဝ် ဗိုပြင်တုပ်သွယ်ကို ‘အာစိုပ်စိမိန်ပြမာန်လောဘာ’ ကိုရ။ ဝါကျ ပယိုက်ဥဒါဟိုက်ခွဲသွင်ပွဲ သြပ်ဂပ်ဂပ်သို့မှတ်စိစတ်ရင်အိုတ်ညို။

- ပွဲလိုက်ဝံ ပိသင်ဂပ်ဂပ်ရိုဟ်ရ။ ညးပိသင်ဂပ်ရော၊ ပုဂ္ဂိုလ်လွယ်တဲ မပြိုက်လမျိုညးရှဲ ဂပ် ဂပ်ကျဟ် ဂပ်ဂပ်ဂရိုဟ်။ ဗြဲမွဲဒ်ဇွေင်ချင်ကွာန်ရှဲ ဂပ်ဂပ်ကျဟ် ဂပ်ဂပ်ဂရိုဟ်။ တြံမဒ်ခွိန်ပြ မာန်ပြဲ ဂပ်ဂပ်ကျဟ် ဂပ်ဂပ်ဂရိုဟ်ရောင်။ (၅၅၀။ ၆-၁၃။ ပ-၄၇။ အစွေဝံ။) ပွဲမှုဗျာ/ အချင်းတို့၊ စူးဝင်တတ်သော မြားရှိထသော ပြင်းစွာပစ်တတ်သော ယောက်ျားကို နှုတ်ခမ်း

မဲ့ရွဲ့ ကဲ့ရဲ့အပ်၏။ အကြင်နေပုဒ်၌ မိန်းမသည် အမှုကိစ္စကို စီရင်၏။ ထိုနေပုဒ်ကိုလည်း နှုတ်ခမ်းမဲ့ရွဲ့ ကဲ့ရဲ့အပ်၏။ အကြင်သတ္တဝါတို့သည် မိန်းမတို့၏အလိုသို့ လိုက်ကုန်၏။ ထို သတ္တဝါတို့ကိုလည်း နှုတ်ခမ်းမဲ့ရွဲ့ ကဲ့ရဲ့အပ်၏။ (၅၅၀။ ပ-၈၄။ ညောင်ကန်။) ပွဲမှုအင်္ဂလိက်/ Cursed be the dart of love that works men pain! Cursed be the land where women **rule supreme!** And cursed the fool that **bows to woman's sway!** (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-43)

- “ယုံမွှောံ၊ ဂစံဒဂိုတ်တံဂ် ဟိုတ်ဧသုဟ်သုန်တကောံရင်သွံတဲဂ် ဧဝံယိုဏာဇာအဲရောင်။ ဩပွဲကာလမဲ့ဂ် ဧဝံဒ်သွက်ဇိုက်ရင်သွံရ။ ပွဲကာလဧဝံဒ်သွက်ဇိုက်ရင်သွံတဲဂ် ကာလဂ် ဧဝံ မဒ်ခမိန်ဩမာန်အဲပွန်ရ။ ကာလဂ် အဲသကုဏ္ဍိယဒေဝအိကုဏ္ဍိယပွန်ရ” လှဂး(ကိုသမ္ဘာဧဝံရ။) (၅၅၀။ ၆-၃၃။ ပ-၁၀၉။ အစောံ။) ပွဲမှုဗျာ/ “ရှင်မ၊ ညီညွတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ငုံးတို့သည် ကွန်ယက်ကိုယူ၍ သွားကုန်၏။ အကြင်အခါ၌ ထိုငုံးတို့သည် ခိုက်ရန်ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။ ထို အခါ၌ ထိုငုံးတို့သည် ငါ၏အလိုသို့ ရောက်ကုန်လတ္တံ့။ ထိုသို့ရောက်ကုန်သည်ရှိသော် ငါ သည် ထိုငုံးတို့ကိုယူ၍ သင်၏မျက်နှာကို ရှင်လန်းစေလျက် လာအံ့” ဟု(ငှက်မုဆိုးသည်) မယားကိုနှစ်သိမ့်စေ၏။ (၅၅၀။ ပ-၁၆၁။ ညောင်ကန်။) ပွဲမှုအင်္ဂလိက်/ “---- as soon as they (the quails) start bickering among themselves, I shall bag the lot, and that will bring a smile to your face to see.” And so saying, he repeated this stanza to his wife: -- While concord reigns, the birds bear off the net. When quarrels rise, they will **fall a prey to me.** (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-86)

- (ခွက်ဂ် မိက်ဂွံစကယျုန် ပွဲသို့ကြောင်သေဋ္ဌိဂ်တဲ ပအင်္ဂုမယဲတဲ ဟံအာဂွာဲစစ ကရောံဗောဓိ သတ် ဂစံဖရပ်ဂ်ရ။) “---၊ ကယျုန်တံဝံ ပရိဘောဇိန်မ္မိဟ်ရောင်၊ သျိုင်မပွဲသွောံစသန်၊ လှပသင်ဝံ ညင်သွာဂွာဲစစ ဂကောံအဲရ” ဗောဓိသတ်ဂး။ “ယုံနာဲပို၊ အဲဟံသုဟ်ရထမသွာ ရောင်လေဝ်” ချင်ဂး။ “ဒ်ရသင်ဂ် နပုဇကုဟောင် မပြာကတ်ကိုဇကုရ ဒိုင်ရ၊ လှအာစိုပ်ခ မိန်ဩမာန်လောဘညီ” ဗောဓိသတ်ဒလောံဗောဇိန်ခချင်တဲ ပပ်ပဇောအံဋ္ဌာန်စစရ။ (၅၅၀။ ၆-၄၂။ ပ-၁၃၈/၁၃၉။ အစောံ။) ပွဲမှုဗျာ/ “---၊ သင်သည် ဤငါးအဲတို့ကို စားလို သည်ဖြစ်လတ္တံ့။ လာလော၊ လူတို့၏အသုံးအဆောင်မည်သည်ကို သင်တို့သည် သုံးဆောင် ခြင်းငှာ ခက်ခဲ၏။ သင်သည် ဤသို့သဘောရှိသော အမှုကိုမပြုလင့်။ ငါနှင့်တကွသာ ကျက်စားခြင်းငှာ သွားလော” ဟု (ဘုရားလောင်း)ဆို၏။ “အရှင်၊ ငါသည် မတတ်နိုင်” ဟူ၍ ကျိုးဆို၏။ “ထိုသို့တပြားကား မိမိအမှုဖြင့် ထင်ရှားလတ္တံ့။ လောဘ၏အလိုသို့ မ လိုက်မူ၍ မမေ့မလျော့ဖြစ်ရစ်လော” ဟုဆုံးမ၍ ဘုရားလောင်းသည် ကျက်စားအံ့သောငှာ သွား၏။ (၅၅၀။ ပ-၂၁၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမှုအင်္ဂလိက်/ “---- You must be hankering after the fish in the kitchen here. Come now, man's food will not agree with you. Do not give way like this, but come and seek your food with me.” (said the Bodhisatta, the pigeon). “Indeed, I am not able, my lord,” said the crow. “Well, your own conduct will shew,” said the Bodhisatta. “Only **fall not a prey to greed,** but stand steadfast.” And

with this exhortation, away he flew to find his daily food. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-113)

- “—။ ညးဗွိက်မသုန်ကွံက် ဟိုတ်ဒေတံဒွေတ်ဓမိန်ပြမာန်ဝင်လောဘတဲ ပိုန်ဟုတ် အယုက် မဒးဟုတ်အာတဲရ။ နဝဲသာဗွိက်တပညာက် ဟိုတ်ညးဟံဒွေတ်ဗက် ဓမိန်ပြမာန်ဝင်လောဘတဲ ပိုန်ဗွိတိ အယုက်ညးမဂိုင်ရောင် ဟံသေင်ဟာ” ကျပ်တြဲဂး။ (၅၅၀။ ၆-၄၉၃။ ၇-၃၃၁။ အစွေဝံ။) ပဲ့မူဗွာ/ “ဒါယကာတို့၊ ဤသို့လျှင် ရှေး၌ လောဘနိုင်ငံသို့လိုက်ကုန်သော ကုန်သည်တို့သည် ကြီးစွာသောပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် လောဘနိုင် ငံသို့ လိုက်သည်မဖြစ်ရာ” ဟု (မြတ်စွာဘုရား) မိန့်တော်မူ(၏။) (၅၅၀။ စတု-၃၄၁။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ So let the wise his own good see, and let him never **go a slave to greed**, that he disarm the purpose of his foe. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XIV: p-223)
- “ယုံဂမိုတံ၊ စိန်အဲဒ်သတ်တိရစ္ဆာန်ကိုလေဝ် ဒဒ်ဗြမဟံဂြင်ဂုန်ညး ဒဒ်ဗြမဟံဂြင်ကိုစွဲဥပ္ပါယ်ဂ် ကို ဒဒ်ဗြဒုသီလဂ်ကို အဲတိတ်ရ။ ပဲ့ကာလဂ် အဲဟံဂ်ဗိဓိန်ပြမာန်ဗြ၊ ဗြရောင်မဒ်ဓမိန်ပြ မာန်အဲ ရောင်” ဂးတဲ ကျပ်တြဲကွပ်သံ့ဒိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၅၃၆။ ၉-၃၀၄။ အစွေဝံ။) (အဲ ဟံဂ်ဒ်ဗိဓိန်ပြမာန်ဗြ၊ ဗြရောင်မဒ်ဗိဓိန်ပြမာန်အဲ = ငါသည် မိန်းမတို့၏အလိုသို့မလိုက်၊ မိန်း မတို့သည်သာလျှင် ငါ၏အလိုသို့ လိုက်ရကုန်၏။)
- “ယုံတုညး၊ တုညးစကာအဲဒိုက်ဂ် အဲဒိုက်ဒင်ကာတုညးဂ် အဲဒိုက်အာကွဲတဲ တုညးဒိုင်တအ ထာအံဂ် တုညးဟိုတ်မဲတဲတဲ ကောန်ဇုတ်တံဂ် ဒေဂစိုတ်ကွဲကောန်အဲတဲဂ် ဟိုတ်အဲဒိုက်မတ် ပဲ့ဗိဓိန်ပြမာန်ဝင်ဒေါသတဲ ကောန်ဇုတ်မဂစိုတ်ကောန်အဲဂ် အဲကိုကွဲစကွဲ ဒေချိုတ်အာတဲရ။ လျှပ်ဝံ အဲပဒတ်ပဲ့ဗွာန်ဝံဂ် ဟံသုဟ်ရထရအံ” ရဝံ(ဂစေံကြဲဗြ ဂးကိုသိုင်ရ။) (၅၅၀။ ၆-၃၄၃။ ၃-၂၆၆/၂၆၇။ အစွေဝံ။) (တပဲ့ဗိဓိန်ပြမာန်ဝင်ဒေါသ = တပဲ့အလိုအသီဝင်ဒေါသ၊ ဒိုင်ဒိုက်ကမ္ပဒေါသ = ဒေါသအလိုသို့လိုက်သည်၊ ဒေါသနိုင်ငံသို့လိုက်သည်၊ ဒေါသ၏ကျေး ကျွန်အဖြစ်၌တည်သည်။)
- “ယုံသိုင်မပြ၊ တွဟ်နအာဟာဝှတဲ သတ္တံဂမိုင်ဂ် ပဲ့တဲကို ပဲ့ဗွဲကို မဒးကျင်စိုပ်ဓမိန်ပြမာန်ဗွဲဂ် ရောင်အံ။ ဟိုတ်နူဂ်ရ အဲမဒးဒ်ကလုတ်ရောင်အံ။ တုညးလွထေပွတ်ကိုအဲဒိုက်ညီရအံ” မင် ဗွဲဂး။ (၅၅၀။ ၆-၂၆၀။ ၁-၇၅၃။ အစွေဝံ။) ပဲ့မူဗွာ/ “မင်းမြတ်၊ သတ္တဝါတို့သည် နေ့ ၌၎င်း ည၌၌၎င်း အကြင်ခမ်း၏အလိုသို့ လိုက်ကုန်၏။ အကျွန်ုပ်သည် ထိုဝမ်း၏တမန် တည်း။ အကျွန်ုပ်အား အမျက်မထွက်လင့်။” (၅၅၀။ ၃-၄၂၃။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံ လိက်/ “O king, the Belly’s messenger you see: O lord of chariots, do not angry be! The Belly holds beneath his puissant sway, all men upon the earth both night and day.” (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-222)

- “ဩညးမွဲ ညံင်ပွဲအဲကွဲဂွံဂံၚ် ဟံၚ်ချပ်ဂြင်ဒတုဟိုတ်ဖိုၚမွဲမွဲ ဝှော်ညးပြဟ်တု ပူဂိုၚ် မဒှော်ဗက် အာ နွံနိဗြမာန်သတြာတု ဗွဲကြမဒးစံင်တူပွန်ရ။” (၅၅၀။ ၉-၃၄၂။ ဒု-၂၆၅။ အစွောံ။) ပွဲ မူဗွာ/ “အကြင်သူသည်လည်း ဖြစ်သောအမှုကို လျင်စွာမသိ၊ ထိုသူသည် ရန်သူ့နိင်သို့ လိုက်ရ၏။ နောက်၌လည်း ပူပန်ရ၏။” (၅၅၀။ ဒု-၇၄၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ “Have I from water, fish, to dry land passed Only to **fall into thy power** at last?
- “ယွံခမီ၊ မာတုဂါမုးဝွံဂံၚ် ခေုဂိုတြာတံတု နကီုဒွက်ရမျာင်ခေုတံဂံၚ် ခေုလှော်အ်လှန်တြာတံတု တြာတံအာနိပ်နွံနိဗြမာန်ခေုတံတု ခေုဏာဗစိုပ်လလောင်ကိုတြာတံတုဂံၚ် ညံင်ရဲဗရိဗြမလုလန် မလှန်စစာင်တံဂံၚ်ကိုရ။” ဂးတု ကျပ်တြဲတံဂံၚ်ဇာတ်အတိက်တေရ။ (၅၅၀။ ၉-၃၈၃။ ဒု-၃၉၅။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “ရဟန်း၊ မိန်းမတို့သည် လှည့်ပတ်ဖြားယောင်း၍ မိမိအလိုသို့ ရောက်သောကာလ၌ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်စေကုန်၏။ လျှပ်ပေါ်သောကြောင်မကဲ့သို့ဖြစ် ၏” ဟုမိန့်တော်မူ၍ အတိတ်ကိုဆောင်တော်မူ၏။ (၅၅၀။ တ-၁၆၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူ အေဂံလိက်/ “Brother, women are like cats, deceiving and cajoling to bring to ruin one who has **come into their power,**” so he told an old tale. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VI: p-168)
- ပွဲကာလဂံၚ် ဗရိဗြမုဲ မွဲဒိုင်ညွဲဂံၚ် ဗောဓိသတ်မွဲဂံၚ်ပါကွေံတု ဝိုင်စာင်ဂမ္တိုင်တု ရပ်စတရ။ ဆ ဗောဓိသတ်မွဲကို ခေုကေတ်ဟံၚ်ဝံတု ရဲဝံဗရိဗြမုဲချပ်။ “သိုင်စာင်ဝံမွဲ စီကွးလောန်သန်သံ။ ဒဒ် အဲမဆိုက်ဗွက်ဂံၚ် ခေုဟံၚ်တီရ။ အဲဂိုခေုတု ခေုနိဗြမာန်အဲတု အဲရပ်စခေုညီ ဂပ်ဂပ် ရောင်။” (၅၅၀။ ၉-၃၈၃။ ဒု-၃၉၅။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုကြောင်မသည် ဘုရား လောင်းကိုထား၍ ကြွင်းသောကြက်တို့ကို ဥပါယ်ဖြင့် လှည့်ပတ်၍စား၏။ --- “ဤ ကြက်သည် အလွန်လျင်လိမ္မာ၏။ ငါ၏ဥပါယ်၌ လိမ္မာသည်၏အဖြစ်ကို မသိ။ ငါသည် ဤ ကြက်ကို မယားဖြစ်အံ့ဟု ဖြားယောင်း၍ မိမိအလိုသို့လိုက်သောကာလ၌ စားခြင်းငှာသင့် ၏” ဟု (ကြောင်မသည်ကြံ၏။) (၅၅၀။ တ-၁၆၃/၁၆၄။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Not far away lived a she-cat: and she deceived by devices the other cocks except the Bodhisatta and ate them: but the Bodhisatta did not **fall into her power**. She thought, “This cock is very crafty, but he knows not that I am crafty and skilful in device: it is good that I cajole him, saying, ‘I will be your wife,’ and so eat him when he **comes into my power.**” (The Jataka: Vol. III & IV: Book VI: p-168/169)
- “ယွံကောန်ဗြ၊ ----- နအလိုဇကုကောန်ဗြ တွစရဲရဲပုဂံၚ် ဝိုင်ကေတ်ဣသိတွစဝံသီလဂံၚ်တု ပဓမိနိဗြမာန်ဇကုတု ဖဉ်နိကွေံသီလဣသိဂံၚ်ညီ။ -----” (၅၅၀။ ၉-၅၂၆။ ၉-၆။ အ စွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “မင်းသမီး၊ သင်ရှင်မ၏သာလျှင် အသွင်အဆင်းဖြင့် ထိုဣသိသီဂံၚ်ရသေ့ငယ် ကို ကိလေသာနိုင်သို့ ဆောင်နိုင်လတ္တံ့သည်တကား။ -----” (၅၅၀။ ပဉ္စ-၁၆၇။

ညောင်ကန်။) (ပစမိန်ပြမာန်ဇကု = မိမိအလိုသို့ရောက်စေသည် = to bring someone beneath one's sway)

- “ယွံဂမ္ဘီ၊ ခပ်ရာဂကိလေသမှူးဝှံ့ဂှ် ဂမ္ဘီမဖ်ညင်တလအဲတံဂှ် မုဂ်ဗေဒ်ဟံဝှံ့ကသီကျော်ဒ်ရော။ ကျာလေင်ကပ်မဇ္ဇော်ဒြဟတ် မပိုက်ဗဒေါင်ကျော်တံသိန္နရာတ်မာန်ဂှ် ပွဲသုဆုဇမ္ဗဟ်တံဂှ် မူအလေင်ကျာလေင်ကပ် ဇ္ဇီမုက်နွံတုန်ရော။ ပွဲကာလမတုဲတေံကိုလေင် လုက်ထပှ်ကွံသွံာ် ဟံဝှံ့ဒေတ်ဗက်ဇမိန်ပြမာန်ကိလေသတုဲ ဝိန်သတ်မသွူးတံကိုလေင် ခပ်ကိလေသဂှ် ကျွက်ကွဲကျော်စိုတ်တုဲရဟံဝှံ့သေင်ဟာ” (ကျပ်တြဲဂး။) (၅၅၀။ ၉-၄၉၁။ ၇-၃၀၄။ အစွောံ။) (ကသီ = လှုပ်ရှားစေသည်၊ တုန်လှုပ်စေသည်။/ ကျွက်ကွဲကျော်စိုတ် = စိတ်ကို တုန်လှုပ်ချောက်ချားစေသည်။) (ပွဲမုဗ္ဗာ/ “ရဟန်း၊ ဤအားကြီးစွာသောရာဂသည် သင်ကဲ့သို့သောသူကို အဘယ့်ကြောင့် မလျှပ်ပေါ်စေနိုင်ဘဲ ရှိလတ္တံ့နည်း။ --၊ မြင့်မိုရ်တောင်ကြီးကို နုတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သောလေသည် သစ်ရွက်ဟောင်းမျှကို အဘယ်မှာရှက်အံ့နည်း။ ရှေး၌ အနှစ်ခုနစ်ရာ တို့ပတ်လုံး အတွင်း၌ဖြစ်သော ကိလေသ၏ဖြစ်ခြင်းကို မဖြစ်စေမူ၍နေသော ကိလေသာတို့ မှစင်ကြယ်သော သတ္တဝါသည်လည်း လျှပ်ပေါ်ဘူးသည်သာလျှင်တည်း။” (၅၅၀။ စတု-၃၀၃။ ညောင်ကန်။) (ဟံဝှံ့ဒေတ်ဗက် စမိန်ပြမာန်ကိလေသ = ဟံဝှံ့ပွဲအလိုအသီကိလေသ = ကိလေသာ၏အလိုသို့မလိုက်။ ကိလေသာနိုင်ငံသို့မလိုက်။)

ပြမိန်ပြမာန် (အဓိပ္ပါယ်တုတ်သွတ်ကို ‘ဇမိန်ပြမာန်’)

- “ယွံသိုင်မပြ၊ ကာမဂုန်မသုန်ပြကာဂှ် ဗေဒ်မတုတ် ရဲလှိုက်လင်တိရောင်၊ မတို့ဂှ်လင်ညးရောင်။ သွောံဗွားတိုန်နုလှိုက်လင်တိဂှ် သိုင်သန်ရ။ ဗေဒ်မပက်ပြမိန်ပြမာန်သိုင်ဂစိုတ် မဂြိုင်ကို ဘဝရောင်။ မဂှ်ကအာပွဲလှိုက်ကာမဂုန်ဂှ် နှိမယုတ်မာလောန်ရ။ ဝှံ့ကျောံအာနိဗ္ဗာန် သြင်လွတ်တေံဂှ် ဟံဝှံ့ရ။ ---” (၅၅၀။ ၉-၅၀၉။ ၈-၁၀၃။ အစွောံ။) (ပြမိန်ပြမာန် = ပိုဒ်နာမ်) ပွဲမုဗ္ဗာ/ “မြတ်သောမင်းကြီး၊ ကာမဂုဏ်တို့သည် ကပ်ငြိစေတတ်သောကြောင့် ညွှန်ကြီးမည်၏။ ကာမဂုဏ်တို့သည် ကျွန်စေတတ်သောကြောင့် ညွှန်ပျောင်းငယ်မည်၏။ ကာမဂုဏ်တို့သည် သတ္တဝါတို့၏စိတ်နှလုံးကို ဆောင်တတ်ကုန်၏။ လွန်နိုင်ခဲကုန်၏။ သေမင်း၏တည်ရာဖြစ်ကုန်၏။ ထိုကပ်ငြိစေတတ်သော ညွှန်ကြီး၌၎င်း၊ ထိုသို့ကျွန်စေတတ်သော ညွှန်ပျောင်းငယ်၌၎င်း နစ်ကုန်သော ယုတ်မာသောစိတ်ရှိကုန်သော သူတို့သည် နိဗ္ဗာန်ဟူသောကမ်းတဘက်သို့ မကူးနိုင်ကုန်။” (၅၅၀။ စတု-၅၆၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ “Pleasures of sense are but morass and mire; The heart's delight brings death, and troubles sore. Who sink in these morasses come no nigher, in witless madness to the further shore. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XV: p-298)
- “ယွံမွောံ၊ မွောံစေံအာ ပွဲဟေမဝန်တေံတုဲ ဣသိသိဂံဂှ် လုန်ကေတ်ပပြမိန်ပြမာန်ဇကုတုဲ ပလိုကျော်ဇျာန်ဣသိဂံညိ” သိုင်ဣန်ဂးတုဲ ဣန်ပအောင်အလမ္ဗုသာ မဒ်ပြကမောန်ဇကုဂှ် ကို

စော်ပလိုဇ္ဈာန်ဣသိဂ်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၅၂၃။ ၈-၃၄၂။ အစွောံ။) (ပြမိန်ပြမာန် = ပိုဒ်နာမ်) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ ဤသို့သောနည်းဖြင့် သိကြားမင်းသည် “ရှင်မ၊ သွားချေ။ ဣသိသိဂ်ရသေ့သို့ ချဉ်းကပ်၍ မိမိအလိုသို့ ဆောင်ယူသဖြင့် ထိုဣသိသိဂ်ရသေ့၏သီလကို ဖျက်ဆီးချေလော့” ဟုဆို၍ အလမ္ဗုသာနတ်သမီးကို စေလိုရကား ---။ (၅၅၀။ ပဉ္စ-၇၉။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ Sakka ordered Alambusa, saying, “Go and draw nigh to Isisinga, and **bringing him under your power** destroy his virtue,” ----. (The Jataka: Vol. V & VI: Book XVII: p-80) (ပြမိန်ပြမာန်ဇကု = to bring someone under one’s power)

- “ယုံသွင်မပြ၊ ----။ သိုင်စိုပ်ထဝ်နာပိုဝံဂ် ဟိုတ်မဒ်သတ်တွကုသိုမဇ္ဇောတု စိုန်မဒ်သတ်တိ ရဇ္ဈာန် မဒးဒ်ဂ်ကိုလေဝ် ဝံပိုင်ပြီပြီမိန်ပြမာန်လဝ် စိုပ်ဒစိတ်စောတြာလို့ ဗဗ္ဗေဝ်ရ။ ----။” (စိုပ်ထဝ်သုမုခဂး။) (၅၅၀။ ၆-၅၃၃။ ၉-၂၃၀။ အစွောံ။) (ပြမိန်ပြမာန် = ပိုဒ်ကြိယာ)
- ပေါရိသာဒဝံဒ်သွင်တု ကုသွင်ကွံကျိုင်ဗ္ဗာင်တံဂ်ကို ကုဗောဓိသတ်ကို သွပုဇ္ဈမဂ္ဂိုင်ရ။ သွိုင်သု တသောမ မပြီမိန်ပြမာန်သတ္တံဂ်မှိုင်ဂ် ဝံဝေတ်ကွေပေါရိသာဒတု ကိုန်ချင်ဝံဂ်ကိုပုန်တုရယး ဂးတု ကျိဒ်ကျက်ကွဲ အလံဂတာဇမ္ဗုဒိဝ်အိုသိုရ။ (၅၅၀။ ၆-၅၃၇။ ၉-၃၉၆။ အစွောံ။) (ပြမိန်ပြမာန် = ပိုဒ်ကြိယာ)

မိန်မာန်/ခွီနီဇ္ဈာန် (အဓိပ္ပါယ်တုပ်သွဟ်ကို ‘မိန်ပြမာန်’)

- ပြောဟိတ်ဒိုင်ပဲ့သွာသဝ် သွိုင်ဒိုင်ပဲ့သွာသွင်ဂ်တု ပ္ဍတ်တကွတ်မန်ဂ်ရ။ ဗောဓိသတ်ဒိုင်တလတူ တွံကြက်ဂ် ညာတ်ပြောဟိတ်ကိုသွိုင်တု ချပ်တရ။ “သွိုင်ဝံ ဒိုင်ပဲ့သွာသွင်တု ဂိုင်ကတ် ကေတ်ကွတ် ပဲ့ညးအစာမဒိုင်သဝ် ပွသွိုင်ဂ် ဟံဒ်သတ်ဝေဝ်ရ။ ပြောဟိတ်ဂ် ဒိုင်ပဲ့သွာသဝ်တု ပ္ဍတ်သွိုင်မဒိုင်ပဲ့သွာမသွင် ဟံဒ်ပဲ့ဝေဝ်ကို၊ အဲတုန်လေဝ် မနီမိန်မာန်ဗြဲတု ဟံဂ်ရိတ်စလမျိုတု မဒးကျင်ကွတ်ကေတ်ဒြပ်သွိုင် အဲလေဝ်ဟံဝံပဲ့ဝေဝ်ရ” ချပ်တု ---။ (၅၅၀။ ၆-၃၀၉။ ၃-၁၅၂/၁၅၃။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ ထိုအခါ ဗာရာဏသီမင်းသည် ပုရောဟိတ်၏အထံ၌ ဗေဒင်တို့ကိုသင်အံ့ဟု ဥယျာဉ်သို့ဝင်၍ သရက်ပင်ရင်းဝယ် မြင့်သောနေရာ၌နေ၍ ဆရာကို နိမ့်သောနေရာ၌ နေစေ၍ ဗေဒင်တို့ကိုသင်၏။ ဘုရားလောင်းသည် အထက်၌ပုန်းလျက် “အကြင်မင်းသည် မြင့်သောနေရာ၌နေ၍ ဗေဒင်တို့ကိုသင်၏။ ဤမင်းသည် တရားမ စောင့်။ အကြင်ပုဏ္ဏားသည် နိမ့်သောနေရာ၌နေ၍ ဗေဒင်တို့ကို သင်စေ၏။ ဤပုဏ္ဏား သည်လည်း တရားမစောင့်။ အကြင်ငါသည် မိန်းမအလိုသို့လိုက်၍ ကိုယ့်အသက်ကို မရေ မတွက်ဘဲ သရက်သီးကို ခိုး၏။ ထိုငါသည်လည်း တရားမစောင့်” ဟုကြံပြီး၍ ---။ (၅၅၀။ ၃-၆၁၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ Now at this time the king of Benares was being taught sacred texts by his chaplain. And coming into the garden he sat down on a high seat at the foot of the mango tree, and placing his teacher on a lower seat, he had a lesson from him. The

နဲသက်လောန် (ဣန္ဒြေသုတေသနလိက်ပတ်မန်-ကွီနီဇ္ဈာန်အမေရိကန်)

Bodhisatta sitting above them thought, “How wicked this king is. He is learning the sacred texts, sitting on a high seat. The brahmin too is equally wicked, to sit and teach him from a lower seat. I also am wicked, for I **have fallen into the power of a woman**, and counting my life as nought, I am stealing the mango fruit.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-19)

- “ယုံနာပိုဏ္ဍသိ၊ လတအဲမဒ္ဒေတ်တသီလ မဖ်သတ်ဝံဂ် န္ဓိသတ်မဒးရးသန်ရ။ အဲတုန် ဟိုတ်နူမ ဟိုတ်မာဲအာ ဝေပမာဒတဲ မန်စိန်စိမာန်ဗြဲရ။ ဩသတ်မဖ်ညင်အဲဂ် လမုါဇကုကို လဝ် စိုတ်တဲ မမင်မွဲလဝ်ဇဲရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ သတ်မဖ်ညင်အဲဝံ ယုတ်မာသန်။ အဲမစိုန်ဒ်တမိတ် သျိုက်ဇဲဂ် ဇဲဂ်ဂြိုဟ်တဲ တြုံသ္ဗာင်အာနူအဲဂ် ဇဲသျိုက်မွိုက်ပွန်။ ---။” (၅၅၀။ ၉-၄၃၆။ ဒု-၆၃၇/၆၃၈။ အစောဝံ။)

စိန်/ဇွဲန် (အဓိပ္ပါယ်တုတ်သုတ်ကဏ္ဍ ‘စိန်ပြမာန်’)

- “ယုံတုညး၊ မဒ်စွဲစွော်လိုက်အိုသို တုညးမဒ်စိန်သတ်ဂမ္တိုင်ရောင်။ ပွကမ္တတ်ပတဲ မူရ်ညး မွဲ ဆေဝ်ဒဝ်ပွန်ရော။ ယုံတုညး၊ ပွကမ္တတ်ဂ် အဲဟံဟိုရ။ ကမ္တတ်ဂ် မရာတ်တန်တီရ” ဗောဓိသတ်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၄၃၂။ ဒု-၆၁၆။ အစောဝံ။) (တုညးမဒ်စိန်သတ်ဂမ္တိုင် = သတ္တဝါ အပေါင်းတို့၏ အကြီးအမှူးဖြစ်သော ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော အရှင်မင်းကြီး။ = the refuge of the whole world) ပွဲဒုဝံဝဲ ဝေါဟာရ ‘စွဲစွော်’ ကို ‘စိန်’ ဝံ မှုလအာအဓိပ္ပါယ်မ တုတ်သုတ် မဒ်တ synonymys ရောင် အဲစေ့စိုတ်ရ။
- “ယုံဏ္ဍသိ၊ တုအဲဟိုသတ်ဂ်မွဲး အဲသ္ဗာက္ခာရ။ တဲတြဲအဲမအာဂ် တုအဲဗက်စရ” သုတ်ဗြဲဂ်းတဲ သူးအာရ။ ဏ္ဍသိသုတ်တုန် သုတ်ဗြဲဂ်းတဲ စံင်တုတ်ရ။ အောလေဝ်ဟံဝံဝဲ၊ ဒုတ်သုင်လေဝ် ဟံတုတ် သက်သက်စံင်တုတ်ဟောင် ဝံဒိုင်ရ။ ကာလမဇကုမစ်ကျင်နူဂြိုပ်ဂ် ပွမဝင်ဒင်တွင်ဟံ ဝံပ။ ဏ္ဍသိမဒ်မဂ်စွဲကျင်တဲ ဒုန်ကောန်ဇကု မစိုပ်အာပွဲဇွဲန်ဗြဲဂ်တီတဲ။ ---။ (၅၅၀။ ၉-၄၃၅။ ဒု-၆၃၃။ အစောဝံ။) (စွဲန်ဗြဲ = စွဲန်ပြမာန်ဗြဲ) ပွဲမူဗာ/ (ထိုသူငယ်မသည်) ရ သေ့ငယ်ကို “အရှင်၊ ထိုသို့တပြီးကား ငါသည် ခရီးအမှတ်ကိုပြုလျက် ရှေးဦးစွာသွားလင့် အံ့။ သင်သည် နောက်မှလာလော့” ဟုဆို၍သွား၏။ ရသေ့ငယ်သည် မိန်းမသွားသောကာ လ၌ ထင်းတို့ကိုမဆောင်၊ သောက်ရေကိုလည်းမခပ်၊ သက်သက်မိုင်လျက်သာလျှင် နေလေ ၏။ အဖလာသောအခါ ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်းကိုမပြု။ ထိုအခါ ရသေ့ငယ်ကို အဖသည် “ဤ ငါ့သားကား မိန်းမတို့၏အလိုသို့ လိုက်၏” ဟုဆို၍၊ ---။ (၅၅၀။ တ-၅၅၂။ ညောင် ကန်။) ပွဲမူအေဂ်လိက်/ So she said to the youth, “I will start on the road before you, and leave a trail behind me: you are to follow me.” When she had left him, he neither fetched wood, nor brought water to drink, but just sat meditating, and when his father arrived, he did not go out to meet him. So the father knew that his son **had fallen into the power of a woman** and -----. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IX: p-312)

တင်သွှေ။ ဗွဲဘာသာဗျာ “အချုပ်အခြာအာဏာ” ၎် ကောန်မန်ပိုတွဲဏာအ်လှိုတအ် မက္ကဲဒိုင် “အဝီ
 အပိုင်အခြာ” ၎် အဲညာတ်ကေတ် ခေံဟံဒဲးရးရ။ ‘အပိုင်အခြာ’ မှူး၎် ဒ်ပိုင်နာမ်တဲ ခေံစှော်ကျင်နူကို
 ပိုင်ကြိယာမှူး ‘ပိုင်ခြာ’ ဝှံရ။ ဝေါဟာရမန် ‘ပိုင်ခြာ’ မှူးဝှံ၎် ဗွဲအဓိက အဓိပ္ပါယ်ခေံနွံ(၂)သ်ရ။
 ‘ပိုင်ခြာဗွတ်ဗွတ်’ (အတိုင်းအရည်ပမာဏကို ပိုင်းခြားသည်)၎်မွဲ၊ ‘ပိုင်ခြာဗစာရဏာ’ (ပိုင်းခြားဆင်
 ခြင်သည်)၎်မွဲ မဒ်ရ။ ရင်ကိုအဓိပ္ပါယ်ခေံဝှံတဲ ဒ်ဒ်မဗ္ဗပ်ဗျပ်စကာတ် ဝေါဟာရတို့ ‘အဝီအပိုင်အခြာ’
 မှူးဝှံ ဗျတ်ဒိုင်၎် ပြာကတ်တဲရ။ ‘အဝီအပိုင်အခြာ’ ဝှံ ကွဲဗတ်ဗျာတပ်တပ်မှူး ‘အာဏာအပိုင်းအ
 ခြား’ ရောင်၊ အဓိပ္ပါယ်ခေံဟံဒ်တဲ ‘အချုပ်အခြာအာဏာ’ ရ။ ပွဲအဘိဓာန်ဗျာ (မြန်မာအဘိဓာန်)၎်
 ဝေါဟာရ ‘အချုပ်အခြာ’ ၎် ကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် ‘အကြီးမြင့်ဆုံး’ တဲ၊ ဝေါဟာရ ‘အချုပ်အခြာအာ
 ဏာ’ ၎် ကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် ‘နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အကြီးမြင့်ဆုံးအာဏာ’ ရ။ ဗတ်ဗျာ ‘အချုပ်အခြာ
 အာဏာ’၊ ဗတ်အေင်္ဂလိက် “sovereignty” ၎် ရပ်စပ်စကာဝေါဟာရ ‘စမိန်ပြမာန်’ ဝှံမာန်ဟောင်
 ရ။ ညးညးအဲအဲ ရပ်စပ်စကာအာ ဝေါဟာရကုဏုအိုတ်ညိအ်။

((((())))))

စလီစလး

ပွဲအဘိဓာန်အာဟာလီဒေ၎် ဝေါဟာရ ‘စလီစလး’ ၎် ညးထွေးလဝ်ဒ်ဒ်ပိုင်ကြိယာမွဲတဲ ကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ်
 v. to be clever ရ။ ပွဲအဘိဓာန်မန်ဗျာအာထောန်သိုင်၎် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် ‘လိမ္မာသည်’ ရ။ ဗွဲအ
 ဓိပ္ပါယ်ကြိယာ ‘လိမ္မာသည်’/ “to be clever” ၎် အဲဟံဝှံညာတ်လဝ်ဏီရ။ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ကြိယာ
 ‘တောက်ပသည်’/ ‘ပြောင်လက်သည်’/ “to be bright”/ “to be glowing” ၎်ဟောင် အဲဝှံ
 ညာတ်လဝ်ဆွဲဒွဲရ။ ဗွဲမ၅ိုင်ဝှံညာတ်ကေတ် ဗွဲဒ်ပိုင်နာမ်တဲ မှူးအဓိပ္ပါယ် ‘အစောန်’/ ‘အစောစ
 ရဲ’/ ‘ဥာဏုဗျာဏ်’၊ ဗတ်ဗျာ ‘အစွမ်းအစ’/ ‘အလိမ္မာ’/ ‘ပါးရည်နပ်ရည်’ မဒ်ရ။ ဗတ်အေင်္ဂလိက်
 တုန် “ability”/ “shrewdness”/ “acumen” မဒ်ရ။

စလီစလး — (နမ်) အစောန်။ အစောံစရဲ။ ဥာဏုဗျာဏ်။
 အစွမ်းအစ။ လိမ္မာပါးနပ်မှု။ အလိမ္မာ။ ပါးရည်နပ်ရည်။
ability, cleverness, shrewdness, acumen

- (ကောန်သေဠိ၎် ပက္ခေမိ ပွဲဇရောင်ကျပ်တြဲရ။) “ယုံမိ၊ အဲလှော်အ်လှန်နင်ကောန်မိ၎်ဝှံတဲ
 ပိုင်ဟာန်မိပွဲသိုဝှံ မိနိုန်ကိုအဲဒိုက်ဖြဟာအ်” (ဖြစရဲဘဲဥိုင်ဂး။) “အဲနိုန်ကိုရ” သေဠိဖြဂးတဲ
 ဇွောအ်မကယိုင်ကယပ် သိုဗော်သွေးမ၅ိုင် စီရောင်ကိုတဲ “နအစောံစလီစလးစွဲဖြ၎် လှော်အ်